

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาเป็นสิ่งสำคัญสำหรับชีวิตมนุษย์เป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะภาษาช่วยทำให้มนุษย์สามารถสื่อความหมายและเข้าใจผู้อื่นได้มากขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง พยายามเข้าใจผู้อื่นและต้องการให้ผู้อื่นเข้าใจตนเอง เด็กจึงเกิดการเรียนรู้ในการใช้ภาษาสื่อความหมาย เด็กแต่ละคนจะมีพัฒนาการทางภาษาก้าวหน้าไป เพียงใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับความเข้าใจความหมาย (บุษบงตันติวงศ์, 2536)

ตั้งแต่คริสต์ศักราช 1930 เป็นต้นมาการเรียนการสอนภาษาสำหรับเด็กก่อนอนุบาลจะมุ่งเน้นการเตรียมความพร้อมทางภาษา การสอนภาษาจะสอนแยกเป็นทักษะ และถือว่าสิ่งที่เด็กเรียนรู้ก่อนการสอนอย่างเป็นทางการเป็นสิ่งที่ไม่สามารถนำมาใช้ในการสอนได้ การวัดผลการเรียนจะเน้นการวัดทักษะความพร้อมเป็นระยะ ๆ ในเนื้อหาที่เด็กได้เรียนอย่างเป็นทางการ (Teale & Sulzby, 1987) ต่อมาในคริสต์ศักราช 1960 นักการศึกษาเริ่มมีความเห็นขัดแย้งกับการสอนภาษาแบบมุ่งเตรียมความพร้อม เดอร์คิน (Durkin, 1966) ได้ทำการวิจัยพบว่า เด็กมีโอกาสรู้ภาษาก่อนเข้าโรงเรียนโดยการที่พ่อแม่อ่านหนังสือให้ฟังตามธรรมชาติไม่ได้สอนภาษาเด็กอย่างเป็นทางการ เทเลอร์และมอร์โรว์ (Taylor, 1983; Morrow, 1989) ก็พบว่าเด็กที่มีประสบการณ์ที่พ่อแม่อ่านหนังสือให้ฟังประจำจะสามารถอ่านหนังสือได้เอง ข้อค้นพบดังกล่าวข้างต้นทำให้เกิดแนวคิดที่ว่า เด็กเรียนรู้ภาษาเขียนได้เองโดยธรรมชาติ

เช่นเดียวกับที่เด็กทารกเรียนพูดภาษา เด็กจะได้รับประสบการณ์ตรง ได้แสดง ออกโดยไม่กลัวผิด และได้แบบอย่างที่ดีของผู้ใหญ่ในการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน

จากงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นทำให้นักการศึกษาเกิดแนวคิดว่าการ เรียนภาษาของเด็กควรจะเป็นการเรียนรู้อัตโนมัติตามธรรมชาติ ไม่ใช่เรียนด้วยความ ยากลำบาก เด็กไม่ได้หัดพูดด้วยวิธีเดียวกับที่เขาต้องหัดอ่านกับครูแต่เด็กพัฒนา จากพูดอ้อแอ้เป็นพูดเป็นคำ 2-3 คำ แล้วจึงค่อยพูดเป็นประโยคยาว ๆ ที่มี คำศัพท์และโครงสร้างไวยากรณ์คล้ายคำพูดของผู้ใหญ่ เด็กเรียนรู้คำศัพท์หลาย พันคำและใช้คำเหล่านั้นได้อย่างเหมาะสมก่อนที่จะมาเข้าโรงเรียนเสียอีก ใน ทำนองเดียวกันเด็กจะหัดอ่านด้วยวิธีเดียวกับหัดพูดคือ เขาจะสังเกตสัญลักษณ์ ภาษาและใช้สัญลักษณ์นั้นตามความมุ่งหมาย ก่อนที่เด็กจะพูดได้ เด็กจะสะสม ประสบการณ์ทางภาษาไว้เป็นข้อมูล โดยการพูดคุยกับผู้อื่น การฟังคำสั่งและ นิทาน ดังนั้นการฟังและการพูดจึงเป็นสิ่งที่เด็กอนุบาลใช้บ่อยในระยะก่อนที่จะ อ่านได้ ประสบการณ์จากภาษาพูดจะพัฒนาควบคู่ไปกับการอ่านและการเขียน ต่อมาเด็กจะเขียนเล่าประสบการณ์จากสิ่งที่เขาอ่าน จะเห็นได้ว่าการฟัง การ พูด การอ่าน และการเขียนเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ข้อค้นพบเกี่ยวกับธรรมชาติ ในการใช้ภาษาสำหรับเด็ก นำไปสู่แนวการสอนภาษาซึ่งยึดเอาธรรมชาติใน การเรียนภาษาสำหรับเด็กอนุบาลที่เรียกว่า แนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ (whole language approach)

การนำแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติมาใช้ในการจัดประสบการณ์ ระดับอนุบาลนั้น ทำได้โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการฟัง และการพูดควบคู่กันไปกับการอ่านและการเขียน ทุกวันครูจะอ่านหนังสือให้เด็ก ฟัง เด็กจะจับใจความของนิทานจากการดูภาพและฟังคำพูดที่ครูเล่า เนื่องจาก การจับใจความ เป็นหัวใจของการอ่านแต่เด็กวัยอนุบาลไม่ได้จับใจความจากการ อ่านตัวหนังสือแบบผู้ใหญ่ เด็กจะจับใจความโดยอาศัยการดูภาพและการฟัง เรื่อง

ของนิทานประกอบกัน จากนั้นเด็กจะพูดถ่ายทอดให้ผู้อื่นรับรู้และเข้าใจโดยการเล่าเรื่องที่ฟังให้เพื่อนหรือครูฟังด้วยการใช้หนังสือประกอบ พฤติกรรมตามธรรมชาติของเด็กในการฟังนิทานและเล่านิทานนี้เป็นที่มาของการสอนโดยใช้เทคนิคการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

การสอนจับใจความสำหรับเด็กวัยอนุบาลนั้นจำเป็นต้องใช้นิทาน ทั้งนี้เพราะนิทานมีโครงสร้างลีลาการเขียนและเรื่องราวที่เด็กคุ้นเคย เอื้อให้เด็กสามารถใช้ความรู้เดิมในการจับใจความกล่าวคือ นิทานโดยทั่วไปจะมีแก่นเรื่องที่แน่นอน เด็กชอบที่จะเป็นผู้ค้นหาแก่นเรื่องด้วยตนเอง นอกจากนี้นิทานยังมีเค้าโครงเรื่องติดต่อกันจนเด็กติดตามได้อย่างสนุกสนาน เด็กจะรู้สึกว่าการเหตุการณ์ในเรื่องอาจเกิดขึ้นได้ ตัวละครมีชีวิตสมจริง เหมาะกับความต้องการของเด็ก เด็กจะได้เรียนรู้ในการคิดแก้ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับแบลง, เชลดอน และโบเวอร์ (Blank & Sheldon, 1971; Bower, 1976) กล่าวว่า นิทานช่วยให้เด็กสามารถจับประเด็นของเรื่อง และรับรู้เค้าโครงเรื่องได้

ทีล, มาร์ตีเนซ และกลาส (Teale, Martinez & Glass, inpress) กล่าวว่า การเล่านิทานให้เด็กฟังควรได้รับการจัดเป็นกิจกรรมการสอนในห้องเรียน คนส่วนมากไม่ได้คิดว่าการเล่านิทานเป็นการสอนวิธีหนึ่ง นำเสียดายที่ครูอนุบาลส่วนมากไม่ได้ตระหนักในจุดนี้ จากงานวิจัยเชิงสำรวจของมอร์โรว์ (Morrow, 1982) พบว่า ครูอนุบาลส่วนมากไม่ได้เล่านิทานให้เด็กฟังทุกวัน ไม่ได้ใช้วิธีสอนให้เด็กได้สนทนาก่อนเล่านิทานและไม่ได้ใช้วิธีสอนการเล่าเรื่องซ้ำเพื่อพัฒนาความสามารถในการจับใจความ ซึ่งเป็นวิธีสอนตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

ในปัจจุบันนี้การเล่านิทานจะมุ่งเน้นการฝึกการฟังเพียงอย่างเดียว เด็กมักเป็นผู้ฟังแต่ไม่ค่อยได้รับการฝึกให้ถ่ายทอดความคิดเป็นลำดับขั้นตอน สิ่งที่ครูมองข้ามโดยไม่เห็นคุณค่าและคิดว่าเป็นการเสียเวลามากก็คือ การเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่าเรื่องซ้ำอีกครั้งหลังจากที่ได้ฟังนิทานจบแล้ว ซึ่งสอดคล้อง

กัมมอร์โรว์ (Morrow, 1982) ที่กล่าวไว้ว่าเด็กอนุบาลไม่ค่อยมีโอกาสได้เล่าเรื่องซ้ำ ครูมักมองว่า การเล่าเรื่องซ้ำทำให้เสียเวลาและเป็นสิ่งยากสำหรับเด็กอีกทั้งไม่มีประโยชน์เด็กจะไม่สนใจเพราะทุกคนรู้เรื่องแล้ว การจัดการสอนเล่าเรื่องซ้ำ เป็นวิธีหนึ่งที่ส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาตามแนวคิดของการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ซึ่งเน้นที่ประสบการณ์การฟังและการอ่านภาพเพื่อเข้าใจความหมาย ประสบการณ์ที่เด็กได้รับ เป็นประสบการณ์จริงที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน การสอนเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำ เป็นการฝึกให้เด็กคิดทบทวนและประเมินความคิดความเข้าใจเรื่องราวได้ด้วยตนเอง อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาการใช้ภาษาพูดสื่อความหมาย ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการใช้ภาษาเขียนอีกด้วย ดังจะเห็นได้จากภาษาที่เด็กใช้เล่าเรื่องซ้ำจะคล้ายภาษาในหนังสือมากขึ้นเรื่อย ๆ แสดงให้เห็นว่า เด็กมีความจำแนกและมีความละเอียดมากขึ้นในการใช้ภาษา นั่นคือภาษาที่เด็กใช้มีความซับซ้อนของรูปประโยคมากขึ้น (Schickedanz, 1986)

การเล่าเรื่องซ้ำไม่ใช่สิ่งที่ยากสำหรับเด็ก แต่การฝึกหัดอย่างถูกต้องจะทำให้เด็กสามารถเข้าใจเรื่องราวและพูดถ่ายทอดได้อย่างรวดเร็ว เด็กสามารถสร้างเรื่องของตนเองจากพื้นฐานของเรื่องเดิม หรือความรู้เดิมและลงความเห็น ตีความหมายของเรื่องราว เด็กได้ฝึกการจับใจความจากเรื่องที่ฟังรวมทั้งผสมผสานสิ่งที่ฟังขึ้นเป็นเรื่องราวได้ (Morrow et. al, 1986) นอกจากนี้เด็กยังได้เรียนรู้และเข้าใจในเค้าโครงเรื่อง รู้จักพิจารณาเนื้อหาซึ่งทำให้เข้าใจเรื่องราวของตัวละคร ฉากของเรื่อง แก่นของเรื่อง เค้าโครงเรื่อง การคลี่คลายเรื่อง การลำดับเหตุการณ์ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่าเรื่องราวที่ได้ฟัง

ดักฟี และ โรห์เลอร์ (Duffy & Roehler, 1993) ได้กล่าวถึงกระบวนการสอนจับใจความตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติในระยะเริ่มแรกจากการฟังนิทาน แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นก่อนเล่าเรื่อง

กระตุ้นให้เด็กใช้ความรู้เดิมในการคาดคะเน

1.1 ภาพและชื่อเรื่อง

1.2 เรื่องราว

1.3 จุดประสงค์ของผู้แต่ง

2. ขั้นขณะเล่าเรื่อง

ฝึกให้เด็กทำความเข้าใจในเรื่องราวโดยการ

2.1 ตรวจสอบความเข้าใจเพื่อแยกแยะปัญหา

2.2 ใช้ความรู้เดิมทำความเข้าใจความหมายของคำ และ
จดจำในรายละเอียดของสิ่งที่ได้ฟัง เพื่อจะได้คลี่คลาย
ปัญหาได้ถูกต้อง

3. ขั้นหลังเล่าเรื่องจบ

ฝึกให้เด็กใช้ทักษะในการคิดทบทวนและประเมินโดย

3.1 ระลึกทบทวนลำดับเหตุการณ์

3.2 ประเมินค่าและตัดสินเรื่องราวว่าเป็นจริงหรือสมมติ

การจัดการสอนเล่าเรื่องซ้ำเป็นกิจกรรมที่ยืด แนวการสอนภาษาแบบ
ธรรมชาติ ซึ่งเน้นการพัฒนาภาษาด้านการฟังและการพูดสำหรับเด็กวัยอนุบาล
เด็กจะได้รับการฝึกจับใจความจากการฟังและสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจในเรื่องราวที่
ได้ฟัง โดยการเล่าเรื่องซ้ำอีกครั้ง เด็กจะพัฒนาภาษาพูดไปพร้อมกับภาษาเขียน
จากหนังสือนิทาน (LammeLee, 1990)

มีงานวิจัยและบทความที่สนับสนุนและส่งเสริมการสอนเล่านิทานแบบเล่า
เรื่องซ้ำ เช่น ซีมิลส์และคุนส์ (Zimiles & Kuhns, 1976) ได้ทำการวิจัย
เกี่ยวกับปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมการจับใจความ การรับรู้เค้าโครงเรื่อง และ
พัฒนาการทางภาษาโดยการสอนเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำ สำหรับเด็กอายุ 6-8

ปี วิธีการทดลองผู้วิจัยแบ่งกลุ่มเด็กออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ทั้งสองกลุ่มได้ฟังนิทานเรื่องเดียวกัน แต่หลังจากฟังเรื่องจบกลุ่มทดลองได้รับการสอนเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำ โดยให้เด็กเล่าให้ครูฟัง เป็นรายบุคคล ผลการทดลองพบว่า เด็กกลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้เค้าโครงเรื่องสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ และการเล่าเรื่องซ้ำหลังฟังนิทานช่วยให้เด็กจำเรื่องราวได้ดีขึ้น

มอร์โรว์ (Morrow, 1985) ได้ทำการวิจัยผลของการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำโดยไม่มีการชี้แนะในระดับเด็กวัยอนุบาล อายุเฉลี่ย 5 ปี 7 เดือน ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยแบ่งเด็กออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม วิธีดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยเล่านิทานเรื่องเดียวกันให้เด็กฟังในช่วงเวลาเล่านิทานปกติ หลังเล่านิทานให้กลุ่มควบคุมวาดภาพจากเรื่องที่ฟัง และกลุ่มทดลองเล่าเรื่องซ้ำให้ครูฟัง เป็นรายบุคคลโดยไม่มีการชี้แนะ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้เค้าโครงเรื่องสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แต่คะแนนความรู้เค้าโครงเรื่องหลังการทดลองสูงกว่าคะแนนก่อนการทดลองเพียงร้อยละ 3.1 และปัญหาที่พบคือ เด็กจะไม่รู้วิธีการเล่าเรื่องให้ผู้อื่นฟัง มีความลำบากในการเริ่มต้นเล่านิทาน เด็กมักลืมรายละเอียดสำคัญของเรื่อง จบเรื่องไม่ได้ และที่สำคัญการลำดับเหตุการณ์ของเรื่องยังไม่ถูกต้อง มอร์โรว์ได้เสนอข้อคิดที่ว่า เด็กไม่เพียงแต่ต้องการประสบการณ์ในการเล่าเรื่องซ้ำเท่านั้น เด็กยังต้องการคำชี้แนะในขณะที่เล่าจากครูดด้วย ดังนั้นเด็กควรได้รับการฝึกฝนและชี้แนะวิธีการเล่าเรื่องซ้ำ เพื่อพัฒนาความสามารถในการจับใจความให้บ่อยครั้งขึ้น งานวิจัยของมอร์โรว์แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของกระบวนการสอนเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำที่ช่วยพัฒนาการจับใจความ และเสนอแนะว่า ควรมียานวิจัยที่มุ่งศึกษาเรื่องการเล่าเรื่องซ้ำระหว่างเด็กกับเด็กด้วยกัน เพราะการเล่าเรื่องซ้ำระหว่างเด็กกับเด็ก เด็กจะรับรู้และเข้าใจภาษาของเด็กด้วยกันเองได้ดีกว่าการที่เด็กเล่าเรื่องซ้ำให้ผู้ใหญ่ฟัง

บุชโฮลด์ท และ โวดาร์สกี (Bucholdt & Wodarski, 1978 อ้างถึงใน Morrow, 1990) กล่าวถึงความสำคัญในการจัดให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มย่อยว่า ทำให้เด็กเรียนรู้ได้ดีขึ้นเพราะภาษาที่เด็กพูดสื่อความหมายซึ่งกันและกันนั้นง่ายต่อการเข้าใจ เอเลนและเฟลด์แมน (Allen & Feldman, 1973 อ้างถึงใน Morrow, 1990) ได้กล่าวว่าขณะที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กันเด็กจะตีความให้เพื่อนรับรู้ได้ดีกว่าผู้ใหญ่ นอกจากนี้ โลเวนธอล (Lowenthal, 1978 อ้างถึงใน Morrow, 1990) กล่าวว่าการสอนในกลุ่มย่อยช่วยพัฒนาการใช้ภาษาพูดสื่อความหมายได้ดีขึ้น

มิลเลอร์ (Miller, 1977) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้ในการค้นหาความหมายจากการฟังสำหรับเด็กอนุบาลอายุ 5-6 ปี ที่มีพัฒนาการด้านการฟังสูงแต่ไม่ได้รับการฝึกจับใจความ เวลาที่ใช้ในการวิจัย 6 สัปดาห์ ดำเนินการสอนโดยการเล่านิทานให้เด็กฟัง และขณะเล่าครูสนับสนุนให้เด็กคิดและค้นหาความหมายของคำและตรวจสอบแก้ไขคำที่ผิดด้วยตนเอง ผลการวิจัยพบว่า เด็กอนุบาลมีความต้องการในด้านต่าง ๆ ดังนี้คือ ต้องการแบบอย่างในการตั้งคำถามเพื่อทำความเข้าใจในสิ่งที่ฟัง ต้องการประสบความสำเร็จในการฟัง ต้องการการกระตุ้นเกี่ยวกับเรื่องที่ฟัง และต้องใช้เวลาในการตรวจสอบความเข้าใจ ความต้องการเหล่านี้จะมีผลต่อ เมื่อเด็กพร้อมที่จะเรียนรู้ ซึ่งจะนำไปสู่ความพร้อมในการอ่านต่อไป

จากเอกสารงานวิจัยและปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่ายังไม่มีงานวิจัยใดที่มุ่งศึกษาถึงกระบวนการในการเล่า เรื่องซ้ำระหว่างเด็กกับเด็กด้วยกัน งานวิจัยที่แล้วมาจัดให้เด็กเล่า เรื่องซ้ำกับครูเป็นรายบุคคล ซึ่งเป็นไปได้ยากในการปฏิบัติ เด็กจะขาดการเรียนรู้ที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเด็กด้วยกัน และในประเทศไทยยังไม่มีการใช้เทคนิคการเล่านิทานแบบเล่า เรื่องซ้ำเพื่อฝึกให้เด็กจับใจความ ไม่ว่าจะจัดให้เด็กเล่า เรื่องซ้ำให้ครูหรือเพื่อนฟังในแผน

การจัดประสบการณ์ระดับอนุบาล ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาและพัฒนาการสอนโดยใช้เทคนิคการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำที่ส่งเสริมความสามารถในการจับใจความตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติสำหรับเด็กอนุบาล โดยมุ่งเน้นศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการการเล่าเรื่องซ้ำ เป็นกลุ่มย่อยระหว่างเด็กกับเด็กด้วยกัน เพื่อให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันกับเพื่อนและได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและคำถามซึ่งกันและกัน ติดต่อสื่อสารด้านการฟังและการพูด ซึ่งจะพัฒนาควบคู่ไปกับการอ่านและการเขียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาความสามารถในการจับใจความของเด็กวัยอนุบาลที่เรียนโดยเทคนิคการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำ
2. เพื่อศึกษาความสามารถในการใช้ภาษาพูดสื่อความหมายของเด็กวัยอนุบาลที่เรียนโดยเทคนิคการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำ
3. เพื่อพัฒนาคู่มือครูสำหรับสอนจับใจความโดยใช้เทคนิคการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำ

สมมติฐานของการวิจัย

ฮีธ, นินิโอและบรูเนอร์ (Heath, 1980, Ninio & Bruner, 1975 อ้างถึงใน O'Connor, 1989). ได้เน้นถึงความหลากหลายทางสังคมวัฒนธรรมในสถานการณ์ของการเล่านิทาน งานวิจัยทั้งสองพบความเชื่อมโยงระหว่างการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและความสามารถในการจับใจความ รวมถึงกลวิธีในการอ่านของเด็กที่เพิ่มขึ้น

แบลงค์และเชลดอน, เพียร์สันและฟิลด์ิง, และเพลลิกรีนีและกอลด้า (Blank & Sheldon, 1971; Pearson & Fielding, 1982; Pellegrini & Galda, 1982) มีความเห็นตรงกันว่า การให้คำชี้แนะและฝึกเล่าเรื่องซ้ำบ่อยครั้งจะช่วยพัฒนาความรู้ความเข้าใจเค้าโครงเรื่องและการลำดับเหตุการณ์ของเรื่อง ทุกครั้งที่เด็กเล่าเรื่องซ้ำเด็กจะสนใจกระตือรือร้นและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ฟัง

แมนเลอร์และจอห์นสัน, โฮมซีและเกรวิท และซอลท์และจอห์นสัน (Mandler & Johnson 1977; Homzie & Gravitt, 1978; Saltz, Dixon, & Johnson 1977) มีความเห็นตรงกันว่าเด็กอายุต่ำกว่า 7 ปีมีความสามารถที่จะเล่าเรื่องซ้ำตามลำดับเหตุการณ์ได้ แต่ปัญหาที่พบคือ เด็กยังไม่สามารถจับใจความจากเรื่องราวได้ครบถ้วน และขาดทักษะในการพูดสื่อความหมายหรืออธิบายให้ผู้อื่นรับรู้และเข้าใจได้ ดังนั้นจึงควรจัดประสบการณ์เสริมความสามารถในการจับใจความและการพูดมากยิ่งขึ้น

จากผลการวิจัยดังกล่าวผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานของการวิจัยครั้งนี้ว่า

1. หลังการใช้เทคนิคการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำ นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนความสามารถในการจับใจความสูงกว่ากลุ่มควบคุม
2. หลังการใช้เทคนิคการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำ นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนความสามารถในการใช้ภาษาพูดสื่อความหมายสูงกว่ากลุ่มควบคุม

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ที่มีอายุ 4-5 ปี โรงเรียนบ้านหมอมุย หมู่ 4 ตำบลละหาร อำเภอลวกแดง จังหวัดระยอง และโรงเรียนบ้านหนองบอน หมู่ 10 ตำบลตาสีทรี อำเภอลวกแดง จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

2. ตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัย แบ่งออกเป็น

2.1 ตัวแปรต้น (Independent variable) คือ เทคนิคการเล่านิทาน ซึ่งได้แก่ เทคนิคการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำ และ เทคนิคการเล่านิทานแบบปกติ

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent variable) คือ ความสามารถในการจับใจความ และ ความสามารถในการใช้ภาษาพูดสื่อความหมาย

3. เนื้อหาแผนการใช้เทคนิคการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำมีทั้งหมด 24 แผน เป็นเนื้อหาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยยึดตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ระยะเวลาในการทดลองใช้แผน 8 สัปดาห์

ข้อตกลงเบื้องต้น

ความแตกต่างของเวลาที่เด็กเล่าและระยะเวลาที่เด็กใช้ในการเล่าเรื่องซ้ำไม่ถือเป็นตัวแปรในงานวิจัยนี้ เด็กจะเล่าเรื่องซ้ำเวลาใด ใช้เวลานานเท่าใดก็ได้ตามต้องการ

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

เทคนิคการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำ หมายถึงกลวิธีจัดประสบการณ์การเล่านิทานโดยใช้หนังสือนิทานเล่มใหญ่ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นก่อนเล่านิทาน เริ่มโดยครูถามให้เด็กหัดคาดเดาเรื่องราวจากภาพที่หน้าปกนิทาน ขั้นขณะเล่านิทานครูจะเล่านิทานให้เด็กฟังและถามให้เด็กตีความ แปลความ คาดคะเน ตรวจสอบความเข้าใจและเก็บประเด็นสำคัญจากเรื่องราวและขั้นหลังเล่านิทานจบ ประกอบด้วย 2 ขั้นตอนคือ ขั้นทบทวนซึ่งครูจะจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้เด็กคิดทบทวนลำดับเหตุการณ์ในนิทาน และขั้นเล่าเรื่องที่ฟังทั้งเรื่อง ซึ่งครูจะให้เด็กเล่าเรื่องทั้งเรื่องเองให้เพื่อนทั้งห้องหรือเพื่อนกลุ่มย่อยฟังโดยใช้คำพูดกระตุ้นให้เด็กเล่าจนจบเรื่อง

นิทาน หมายถึงหนังสือภาพที่ใช้ เป็นสื่อการสอนในแผนการใช้ เทคนิค การเล่านิทานแบบ เล่าเรื่องซ้ำ มีคุณสมบัติดังนี้คือ เป็นนิทานที่เอื้อต่อการคาดคะเนโดยใช้ภาษาง่าย ๆ มีคำซ้ำ ๆ เพื่อให้เด็กจดจำ เป็นนิทานที่เด็กไม่เคยฟังมาก่อนแต่มีโครงสร้างลีลาการเขียนและเรื่องราวที่เด็กคุ้นเคย มีคำบรรยายประกอบภาพชัดเจน การดำเนินเรื่องเป็นไปอย่างรวดเร็ว แก่นของเรื่องชัดเจน มีการคลี่คลายปัญหาและแต่ละตอนของเรื่องนำไปสู่ความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของตัวละครหลัก มีความยาวจำนวนฉากในเรื่อง 6-8 ฉาก และมีความยาวจำนวนหน้าประมาณ 10-13 หน้า

ความสามารถในการจับใจความ หมายถึงการเล่าแสดงความเข้าใจ และระลึกได้ การเรียบเรียงเรื่องราวจากการดูภาพในหนังสือนิทาน และการฟังคำพูดที่ครูเคย เล่าให้ฟัง ซึ่งวัดผลโดยคะแนนที่ได้จากแบบวัดความสามารถในการจับใจความ

การเข้าใจและระลึกได้ หมายถึงการใช้ความรู้หรือประสบการณ์เดิม เชื่อมโยงกับภาพที่ได้ดูและข้อความที่ได้ฟังใหม่จากหนังสือนิทาน เพื่อเก็บใจความและรายละเอียดสำคัญ

การเรียบเรียงข้อมูล หมายถึงการรวบรวมความคิดจากภาพที่ดูและข้อความที่ฟังจากหนังสือนิทาน การสร้างความคิดใหม่โดยอาจใช้ประโยคของผู้แต่งโดยตรงหรือถอดข้อความ หรือแปลความจากประโยคผู้แต่งโดยใช้ประโยคใหม่ เรียบเรียง เป็นคำพูดของตนเองแต่คงความหมายเดิม การแยกแยะส่วนย่อยภายในเรื่องราว การคาดคะเนและการตรวจสอบความเข้าใจจากข้อมูลในเรื่องที่เห็นและที่ฟัง การย่อและสรุป เรื่องราวได้

ความสามารถในการใช้ภาษาพูดสื่อความหมาย หมายถึงความสามารถในการพูดถ่ายทอดใจความที่จับได้จากนิทานที่ครู เล่าให้ฟังและ เปิดภาพให้ดูให้ผู้อื่นได้รับรู้ คำพูดที่ เด็ก เล่าซ้ำอาจ เป็นคำพูดที่ เด็กคิดขึ้นเองทั้งหมดแต่คง

ความหมายเดิม เป็นคำพูดของผู้แต่งทั้งหมด หรืออาจผสมระหว่างคำพูดที่เด็กคิดขึ้นเองกับคำพูดของผู้แต่ง ความสามารถนี้วัดได้จากแบบวัดความสามารถในการใช้ภาษาพูดสื่อความหมาย โดยดูจากจำนวนคำในประโยคที่สมบูรณ์มีประธาน กริยา กรรม และประโยคที่ละประธานแต่ยังมีกริยาและกรรม

เทคนิคการเล่านิทานแบบปกติ หมายถึงกลวิธีจัดประสบการณ์การเล่านิทาน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นนำ เริ่มโดยครูสนทนากับเด็กโดยใช้หุ่นชนิดต่าง ๆ ขั้นสอนครูเล่าปากเปล่าใช้ท่าทางประกอบเรื่องบ้างตามโอกาสตั้งแต่ต้นจบจบเรื่องโดยใช้หนังสือนิทานเล่มใหญ่ ขั้นสรุปครูกับเด็กช่วยกันสรุปเนื้อหาในนิทาน

คู่มือครู หมายถึง เอกสารสำหรับให้ครูใช้เป็นแนวทางในการจัดการสอนโดยใช้เทคนิคการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 คู่มือนี้ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วน ส่วนที่ 1 ได้แก่ ความสำคัญและความเป็นมาของแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ แนวคิด หลักการสำคัญของแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ส่วนที่ 2 ได้แก่ แผนการใช้เทคนิคการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำ สำหรับสอน 8 ลัปดาห์

การพัฒนาคู่มือครู หมายถึงการสร้างคู่มือครูสำหรับสอนจับใจความโดยใช้เทคนิคการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำ โดยผ่านความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอนภาษาแบบธรรมชาติแล้วนำไปทดลองใช้ จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขโดยใช้ข้อมูลจากแบบบันทึกข้อมูลของครูในการใช้เทคนิคการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำ

เด็กวัยอนุบาล หมายถึงนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ที่มีอายุ 4-5 ปี โรงเรียนบ้านหม่อมยุ อำเภอลวกแดง จังหวัดระยอง และโรงเรียนหนองบอน อำเภอลวกแดง จังหวัดระยอง ปีการศึกษา 2538 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ประชากรสำหรับการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ที่มีอายุ 4-5 ปี โรงเรียนบ้านหมอมุ่ย อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง และโรงเรียนหนองบอน อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหมอมุ่ย อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง จำนวน 16 คน และนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองบอน อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง จำนวน 16 คน

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ได้แก่

1. แบบวัดความสามารถในการจับใจความ
2. แบบวัดความสามารถในการใช้ภาษาพูดสื่อความหมาย
3. แบบบันทึกข้อมูลการใช้เทคนิคการเล่านิทานแบบ เล่าเรื่องซ้ำ

แบ่งเป็น

ตอนที่ 1 ขึ้นก่อนเล่านิทาน

ตอนที่ 2 ขึ้นขณะเล่านิทาน

ตอนที่ 3 ขึ้นหลังเล่านิทานจบ แบ่งเป็น 2 ชั้นย่อยคือ ขึ้นทบทวนและขึ้น เล่าเรื่องที่ฟังทั้งเรื่อง

การดำเนินการทดลองและ เก็บรวบรวมข้อมูล

1. สร้างคู่มือการใช้เทคนิคการเล่านิทานแบบ เล่า เรื่องซ้ำ
2. สร้าง เครื่องมือ เก็บข้อมูล แบ่งออกเป็น
 - 2.1 แบบวัดความสามารถในการจับใจความ
 - 2.2 แบบวัดความสามารถในการใช้ภาษาพูดสื่อความหมาย
 - 2.3 แบบบันทึกข้อมูลการใช้ เทคนิคการเล่านิทานแบบ เล่า เรื่องซ้ำ
3. นำคู่มือการใช้ เทคนิคการเล่านิทานแบบ เล่า เรื่องซ้ำ และ เครื่องมือ เก็บข้อมูลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ที่มี อายุ 4-5 ปี โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน
4. นำคู่มือการใช้ เทคนิคการเล่านิทานแบบ เล่า เรื่องซ้ำ และ เครื่องมือ เก็บข้อมูล ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอนภาษาแบบธรรมชาติทั้ง 5 คน พิจารณาตรวจสอบและให้ข้อคิดเห็น
5. นำผลการพิจารณาตรวจสอบและข้อคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแก้ไขเป็นคู่มือการใช้ เทคนิคการเล่านิทานแบบ เล่า เรื่องซ้ำและ เครื่องมือ เก็บข้อมูลที่พร้อมจะนำไปหาค่าความเที่ยง ค่าความยากและค่าอำนาจจำแนก
6. นำคู่มือการใช้ เทคนิคการเล่านิทานแบบ เล่า เรื่องซ้ำ และ เครื่องมือ เก็บข้อมูลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ที่มี อายุ 4-5 ปี โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน
7. หาค่าดัชนีความยากและอำนาจจำแนกของแบบวัดความสามารถ ในการจับใจความ ได้ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .20 ขึ้นไป และค่าความยาก ตั้งแต่ .20-.80

8. นำคะแนนความสามารถในการจับใจความที่ได้จากการทดลองศึกษานำร่องไปหาค่าความเที่ยงด้วยสัมประสิทธิ์อัลฟา ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.88 และ 0.87 และนำคะแนนความสามารถในการใช้ภาษาพูดสื่อความหมาย ไปหาค่าความเที่ยงด้วยสูตรการหาค่าความเที่ยง Inter-rater reliability ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.94

9. นำแบบวัดความสามารถในการจับใจความ เก็บข้อมูลเด็กวัยอนุบาลทั้งกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองก่อนการทดลองและหลังการทดลอง และนำแบบวัดความสามารถในการใช้ภาษาพูดสื่อความหมาย เก็บข้อมูลเด็กวัยอนุบาล เฉพาะกลุ่มทดลอง รวมทั้งบันทึกข้อมูลการใช้ เทคนิคการเล่านิทานแบบ เล่าเรื่องซ้ำหลังการทดลองใช้คู่มือการใช้ เทคนิคการเล่านิทานแบบ เล่าเรื่องซ้ำทุกแผน เฉพาะกลุ่มทดลอง

10. นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ดังนี้

10.1 เปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการจับใจความก่อนทดลองและหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยการทดสอบค่าที (t-test)

10.2 เปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการใช้ภาษาพูดสื่อความหมายก่อนทดลองและหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยการทดสอบค่าที (t-test)

10.3 นำผลการบันทึกข้อมูลการใช้ เทคนิคการเล่านิทานแบบ เล่าเรื่องซ้ำมาพัฒนาคู่มือครูสำหรับสอนจับใจความให้สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ได้แผนการใช้เทคนิคการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำ ซึ่งสามารถใช้ในการพัฒนาความสามารถในการจับใจความ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำหรับการเรียนอ่านและเขียนสำหรับเด็กอนุบาลที่จะเข้าเรียนในระดับประถมศึกษาต่อไป
2. เป็นแนวทางให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องนำผลการวิจัยไปสร้างแผนการใช้เทคนิคการเล่าเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำสำหรับเด็กอนุบาลในชั้นอื่นต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย